

Зміст

1. Індустрія управління активами. Загальний огляд	2
2. Результати діяльності ринку управління активами НПФ	3
2.1. Кількість НПФ та КУА, що управляють їхніми активами	3
2.2. Активи НПФ в управлінні КУА та сукупні активи пенсійних фондів в управлінні	3
2.3. Структура активів НПФ в управлінні	5
3. Результати діяльності з адміністрування НПФ	8

1. Індустрія управління активами. Загальний огляд

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

У 4-му кварталі 2020 року загальна кількість **компаній з управління активами** зросла на три і становила **303**, тобто на десять більше, ніж на початку року.

Протягом січня-грудня було створено 16 нових КУА, у тому числі 5 – за останній квартал.

279 КУА мали в управлінні від одного до 61-го фонду, а майже 99% таких КУА управляли принаймні одним венчурним ІСІ.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

У 4-му кварталі 2020 року було зареєстровано 65 нових ІСІ, а за весь рік – 221, тобто на 71% більше, ніж за 2019-й.

Кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих)**, зростала 13-й квартал поспіль і на кінець 2020 року становила **1478** (+2.4% за 4-й квартал та +11.5% за весь рік).

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Кількість **НПФ в управлінні** станом на 31.12.2020 року залишалася на рівні **59** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 47 відкритих, 6 корпоративних та 6 професійних. Всього активами НПФ управляли 34 КУА.

Страхові компанії (СК)

Кількість **СК, що передали свої активи в управління КУА**, та кількість КУА, що надавали такі послуги, упродовж 2020 року не змінювалася: станом на 31.12.2020 одна така компанія управляла активами двох СК.

Активи в управлінні та ВЧА

Усі інституційні інвестори

Сукупні активи в управлінні КУА зросли на 6.1% за 4-й квартал і станом на 31.12.2020 року сягнули **424 723 млн грн.** Таким чином, за весь 2020 рік вони збільшилися на **19.6%**.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Загальні активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, у 4-му кварталі 2020 року також зросли на 6.1% і на **19.6%** за весь рік, до **422 594 млн грн.**

Активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих), станом на 31.12.2020 дорівнювали **414 193 млн грн.** За 4-й квартал 2020 року вони зросли на 5.0%, а за весь рік – на **22.1%**.

При цьому активи найбільшого сектору – венчурних фондів – за 2020 рік зросли на 23%. Проте найбільший відносний приріст у цьому році мали відкриті ІСІ: +43%.

Сукупний чистий рух капіталу у відкритих ІСІ у 4-му кварталі 2020 року був позитивним учетверте поспіль і становив **3.9 млн грн.** Річний чистий притік до сектору був найбільшим з 2010 року за підсумками 2020-го: **+18.0 млн грн.**

Вартість чистих активів усіх сформованих ІСІ станом на 31.12.2020 сягнула **322 029 млн грн.** У 4-му кварталі вона зросла на 4.0%, а за весь 2020 рік – на **23.3%**.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у 4-му кварталі 2020 року сповільнили зростання до 0.6%, а за весь рік – прискорили до 20.0%. Станом на 31.12.2020 вони досягли **1 924 млн грн.**

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА зросли на 5.4% за 4-й квартал, а за весь 2020 рік – на **76.6%**. Станом на 31.12.2020 ці активи становили **171 млн грн.**

2. Результати діяльності ринку управління активами НПФ

2.1. Кількість НПФ та КУА, що управляють їхніми активами

Ринок управління активами недержавних пенсійних фондів у 2020 році загалом і у 4-му кварталі зокрема, продовжував зростати, хоча це відбувалося тільки у вартісному вимірі. Натомість, кількість учасників цього ринку майже не змінилася: за даними УАІБ на 31.12.2020, як і раніше, **компаній, які управляли активами НПФ, було 34**, із яких 32

КУА продовжували управляти активами 47-ми відкритих НПФ, 5 – активами 6-ти корпоративних НПФ та 6 – активами 6-ти професійних НПФ. Всього було **59 пенсійних фондів** в управлінні¹ (табл. 1).

Таким чином, відкриті НПФ зберігали за собою майже 80% загальної кількості пенсійних фондів в управлінні на кінець 2020 року (рис. 2).

Таблиця 1. Кількість НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 4-му кв. 2020 року та її зміна за 2020 рік

Вид НПФ	31.12.2019**	30.09.2020	31.12.2020	Зміна за 4-й квартал 2020	Зміна за 2020 рік
Відкриті	46	48	47	-2.1%	2.2%
Корпоративні	6	6	6	0.0%	0.0%
Професійні	6	6	6	0.0%	0.0%
Всього	58	60	59	-1.7%	1.7%

* Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ. ** Дані включають НПФ з активами в управлінні тих КУА, які подали відповідну річну звітність за 2019 рік на момент підготовки відповідної статистики.

2.2. Активи НПФ в управлінні КУА та сукупні активи пенсійних фондів в управлінні

Активи недержавних пенсійних фондів в управлінні КУА у 2020 році, за даними УАІБ, продовжували прискорювати зростання і сягнули **1 924 млн грн.**

За 2020 рік вони зросли на 20.0% (після +17.5% у 2019-му), а за останні 10 років – більш ніж утричі, при зменшенні КУА, що управляють пенсійними активами, майже на третину за цей час (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл кількості НПФ та вартості їхніх активів в управлінні КУА за видами фондів станом на 31.12.2020 р.

Сукупні активи усіх НПФ, включно з КНПФ НБУ, за даними УАІБ та корпоративного

фонду Нацбанку, за весь 2020 рік збільшилися на 12.3% (після +14.5% у 2019-му), до **3 530 млн грн.**

¹ Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

За 4-й квартал вони зросли на 0.6% (після +4.0% у 3-му). Цьому сприяло подальше збільшення кількості учасників НПФ на 0.3% за 4-й квартал і на 1.0% за весь 2020 рік та вкладників – на 3.8% і 2.2% відповідно (після +28.4% за 2019-й). Крім того, накопичена сума інвестиційного доходу НПФ зросла у жовтні-грудні на 3.0%, а за весь 2020 рік – на 19.8% (після +24.5% у 2019-му). Це допомагало обмежувати негативний вплив на обсяг активів НПФ від випереджальних темпів виплат із фондів порівняно із темпами внесків до них: пенсійні виплати збільшилися на 3.5% за 4-й квартал і на 16.9% за весь 2020 рік, а внески – на 2.5%

та 10.0% відповідно. А проте внески за 2020 рік все ж перевищували виплати на 36%.²

У сукупному обсязі активів пенсійних фондів частка КНПФ НБУ зменшилася у 2020 році з 49.0% до 45.5% (рис. 2), адже він зріс тільки на 4.3% за рік, хоча у 4-му кварталі – зростав дещо швидше, ніж решта НПФ у цілому (+0.7%).

Вартість активів НПФ в управлінні КУА у 4-му кварталі 2020 року зросла на 0.6% (після +5.9% у 3-му) і станом на 31.12.2020 дорівнювала **1 924 млн грн.** Частка відкритих НПФ за вартістю активів в управлінні, без урахування КНПФ НБУ, становила понад 75% (на початку року – 73.6%).

Рис. 2. Розподіл кількості НПФ та вартості їхніх активів в управлінні КУА за видами фондів станом на 31.12.2020 р.

Таблиця 2. Вартість активів НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 4-му кв. 2020 року та її зміна за 2020 рік

Вид НПФ	31.12.2019		30.09.2020		31.12.2020		Зміна активів НПФ в управлінні за 4-й квартал 2020 року, %	Зміна за 2020 рік, %	Зміна за 2020 рік, млн грн	Середній розмір фонду на 31.12.2020, млн грн
	Активи, млн грн	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн грн	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн грн	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність				
Відкриті	1 180.4	45	1441.4	48	1450.1	46	0.6%	22.8%	269.6	31.5
Корпоративні	281.4	4	321.9	4	322.6	3	0.2%	14.7%	41.3	107.5
Професійні	141.4	6	149.9	6	151.5	6	1.0%	7.2%	10.1	25.2
Всього*	1 603.2	55	1913.2	58	1 924.2	55	0.6%	20.0%	321.0	35.0
КНПФ НБУ	1 540.1	1	1 595.0	1	1 605.8	1	0.7%	4.3%	65.6	-
Разом**	3 143.3	56	3 508.2	59	3 529.9	56	0.6%	12.3%	386.6	63.0

* Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ. Дані включають НПФ з активами в управлінні тих КУА, які подали відповідну річну звітність за 2019 рік на момент підготовки відповідної статистики.

** Станом на 31.12.2019 - за даними Нацфінпослуг, починаючи з 30.09.2020 - за даними звітів КУА щодо НПФ в управлінні та даними КНПФ НБУ.

Відносно найбільше у 4-му кварталі 2020 року зросли активи **професійних** пенсійних фондів в управлінні (+1.0%), хоча за весь рік їхній приріст був найменшим серед секторів НПФ за видами фондів – на 7.2% (після +6.5% у 2019-му). Обсяг цих фондів на кінець грудня становив **151 млн грн.** При цьому, кількість фондів у цьому секторі, щодо яких отримано звітність, протягом року була

стабільною, у той час як в інших секторах вона дещо зменшилася.

Відкриті НПФ були другими за кварталним темпом зростання активів в управлінні й першими – за річним: у жовтні-грудні вони зросли на 0.6%, а за весь 2020 рік – на 22.8% (після +19.0% за 2019-й). На кінець грудня їхні активи в управлінні сягнули **1 450 млн грн.**

² За даними НКЦПФР.

Корпоративні НПФ в управлінні КУА (без КНПФ НБУ) зросли на 0.2% за 4-й квартал і на 14.7% за весь 2020 рік (після +17.3% у 2019-му). Станом на 31.12.2020 вони досягли **323 млн грн.**

Найбільшими за середнім обсягом активів в управлінні на 31.12.2020 залишалися **корпоративні** НПФ, причому умовний середній фонд серед них був утричі більшим, ніж середній для усіх НПФ у цілому: 107.5 млн грн проти 35.0 млн грн. Діючих фондів цього виду на кінець 2020 року, щодо яких отримано звітність, було три (на початку року – чотири). Водночас тільки три фонди із шести, що

перебували в управлінні, протягом усього року мали активи, що дорівнювали або були близькі до нуля.

Відкриті НПФ, кількість звітів яких за 2020 рік була на два меншою, ніж за 3-й квартал і серед яких залишалися ще два фонди з нульовими активами, на кінець року у середньому мали 31.5 млн грн.

Професійні залишалися найменшими: при незмінній кількості упродовж 2020 року, середній такий фонд збільшився за рік із 23.6 млн грн до 25.2 млн грн.

2.3. Структура активів НПФ в управлінні

У структурі активів НПФ в управлінні КУА частка **цінних паперів** у 4-му кварталі та в цілому за 2020 рік зростає: із 55.4% на початку січня та 59.2% у вересні до **62.2%** у грудні (рис. 3). Це було пов'язано з тим, що сукупна вартість інвестицій пенсійних фондів в інструменти ринків капіталу у цьому кварталі зросла на 5.6%, тобто значно більше, ніж приріст активів фондів загалом. Позитивна квартальна динаміка цих активів спостерігалася у секторах відкритих та професійних пенсійних фондів. За рік обсяг інвестицій у фондові інструменти усіх

НПФ в управлінні КУА в цілому збільшився на 34.8%, причому він зріс у кожному секторі НПФ.

Кошти на банківських рахунках (у тому числі депозитних) НПФ в управлінні КУА у жовтні-грудні 2020 року скоротилися загалом на 7.0%, а в цілому за рік – зросли на 1.0%, хоча у **корпоративних** фондах вони зросли за квартал, а у відкритих – за рік. Врешті, частка грошей в активах НПФ в управлінні КУА в цілому зменшилася з 41.3% на початку року та 37.8% у вересні до **34.8%** у грудні.

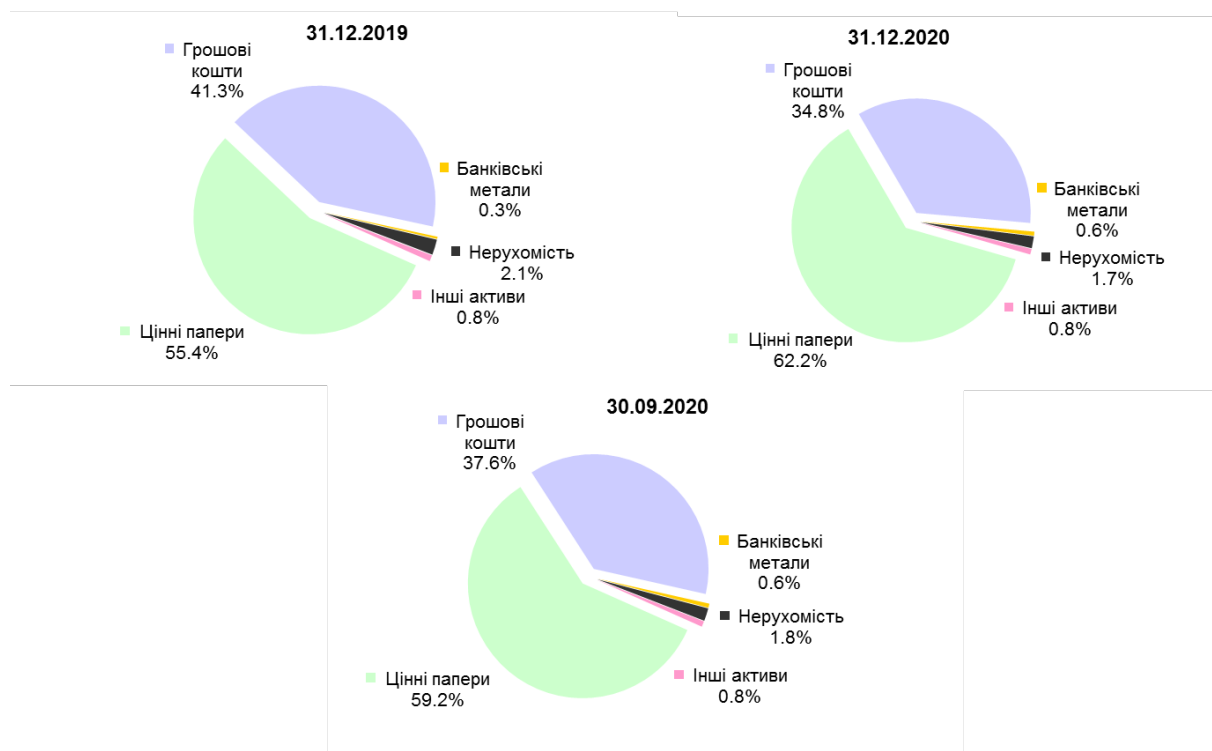

Рис. 3. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ (без КНПФ НБУ) у 4-му кв. 2020 р. та за 2020 рік

Таблиця 3. Структура активів НПФ в управлінні КУА у розрізі видів фондів станом на 31.12.2020 р., млн грн

Вид НПФ	Цінні папери	Грошові кошти	Банківські метали	Нерухомість	Інші активи
Відкриті	883.4	518.9	11.0	25.3	11.5
Корпоративні	205.6	117.1	0.0	0.0	0.0
Професійні	107.2	33.5	0.0	7.0	3.7
Всього	1 196.2	669.5	11.0	32.3	15.2

Для всієї індустрії НПФ, з урахуванням корпоративного фонду НБУ, у 4-му кварталі й за весь 2020 рік вага **цінних паперів** також зросла: із 55.3% на початку січня та 56.7% у вересні до **58.1%** у грудні (рис. 4). Обсяг фондів активів при цьому збільшився на 3.0% за 4-й квартал і на 18.0% за рік, у той час як сукупні кошти у банках, відповідно,

скоротилися на 2.8% та зросли на 12.4%. Інші складові активів або майже не змінилися в сукупній вартості у цьому кварталі й за весь 2020 рік (нерухомість), або були незначними за обсягом (банківські метали, «інші» активи), тому їхня динаміка мало впливала на зміни у структурі активів.

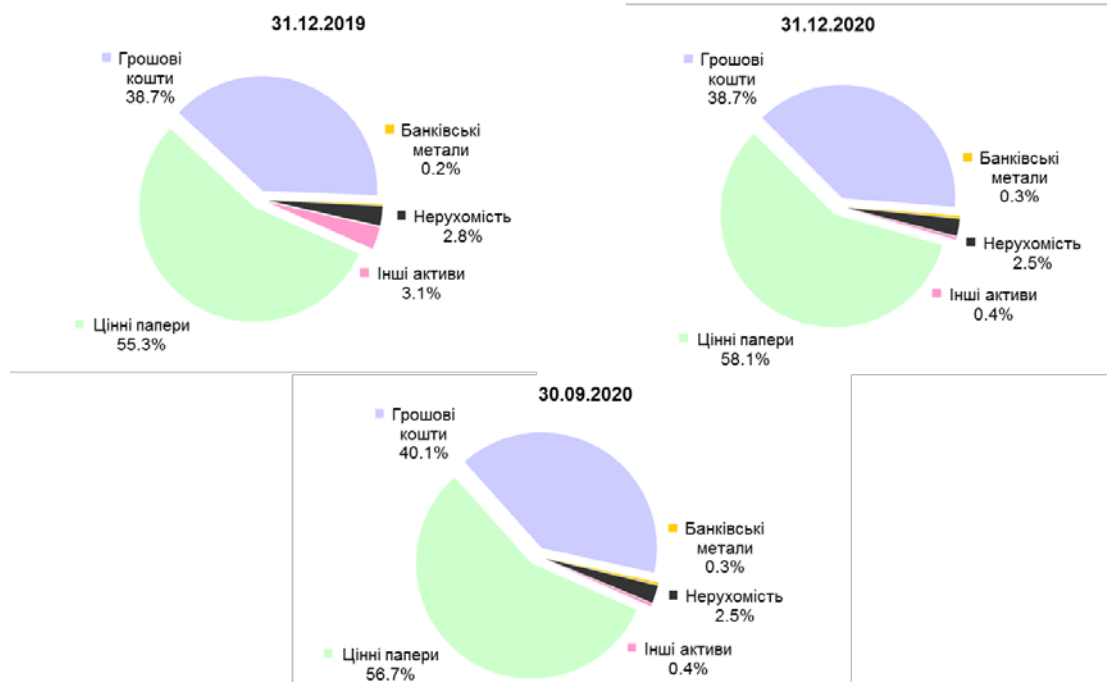

Рис. 4. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ (із КНПФ НБУ) у 4-му кв. 2020 р. та за 2020 рік

За секторами НПФ, портфель **цінних паперів** в активах **відкритих** фондів у 4-му кварталі 2020 року збільшився у вартості на 7.0% (після +7.7% у 3-му), а за весь рік – на 36.0%. У жовтні-грудні це відбулося за рахунок зростання інвестицій у **державних** та в **муниципальних облігаціях** (+10.1% та +2.0% відповідно), у той час як вкладення в корпоративні папери скоротилися: в **акціях** – на 15.2%, в **облігаціях** – на 0.6%. Портфель державних зобов'язань (зокрема, за ОВДП) в активах відкритих НПФ збільшився до понад 677 млн грн, а місцеві ради

фонди кредитували на суму 71 млн грн станом на 31.12.2020.

Подальше підвищення популярності державних облігацій як основного інструмента збереження і примноження коштів пенсійних фондів – як і інших інституційних інвесторів в управлінні КУА – у 2020 році було продовженням тенденції попередніх років. Це було пов'язано, зокрема, із турбулентністю на фондовому ринку і в економіці на тлі коронакризи, що спричинила підвищення ставок за державними запозиченнями, починаючи з весни. Таким чином,

співвідношення доходність-ризик для ОВДП, особливо з урахуванням відсутнього оподаткування доходів за ними, на відміну від корпоративних паперів і депозитів, було на користь перших у цей період.

Загалом, частка усіх цінних паперів в активах відкритих НПФ збільшилася з 55.0% на початку 2020 року та 57.3% у вересні до **60.9%** у грудні (рис. 5).

У **професійних** НПФ у 4-му кварталі зведений фондний портфель зріс на 5.3% (і на 13.7% за рік), причому збільшилася сукупна вартість вкладень в усіх наявних інструментах, а найбільше – у **корпоративних облігаціях**: +7.4% (після -0.2% у 3-му кварталі). Портфель **акцій**, який у попередні три місяці скоротився майже на третину, у жовтні-грудні зріс на 5.6%. А найбільша складова активів цього сектора НПФ – інвестиції в **ОВДП** – мала третій найбільший приріст за 4-й квартал: +4.7% (після +1.1%

за 3-й). Врешті, вага державних облігацій за цей період піднялася з 46.2% у вересні до 47.8% у грудні, облігацій підприємств – із 15.6% до 16.5%, а усіх цінних паперів в активах професійних фондів – із 67.9% до **70.8%**.

Корпоративні НПФ були єдиним сектором, де у жовтні-грудні 2020 року фондний портфель зменшився, хоч і несуттєво: -0.1% (після +9.4% у 3-му). Сукупна вартість пакетів ОВДП і муніципальних облігацій тут дещо зменшилася, у той час як облігацій підприємств – зросла на 0.1%. При цьому частка державних зобов'язань у секторі у 4-му кварталі практично не змінилася: вони охоплювали рівно половину його активів. Загалом же, портфель цінних паперів тут зріс на 42.9% і на кінець 2020 року він важив **63.7%** в активах корпоративних пенсійних фондів (після 63.9% у вересні й 51.1% на початку року).

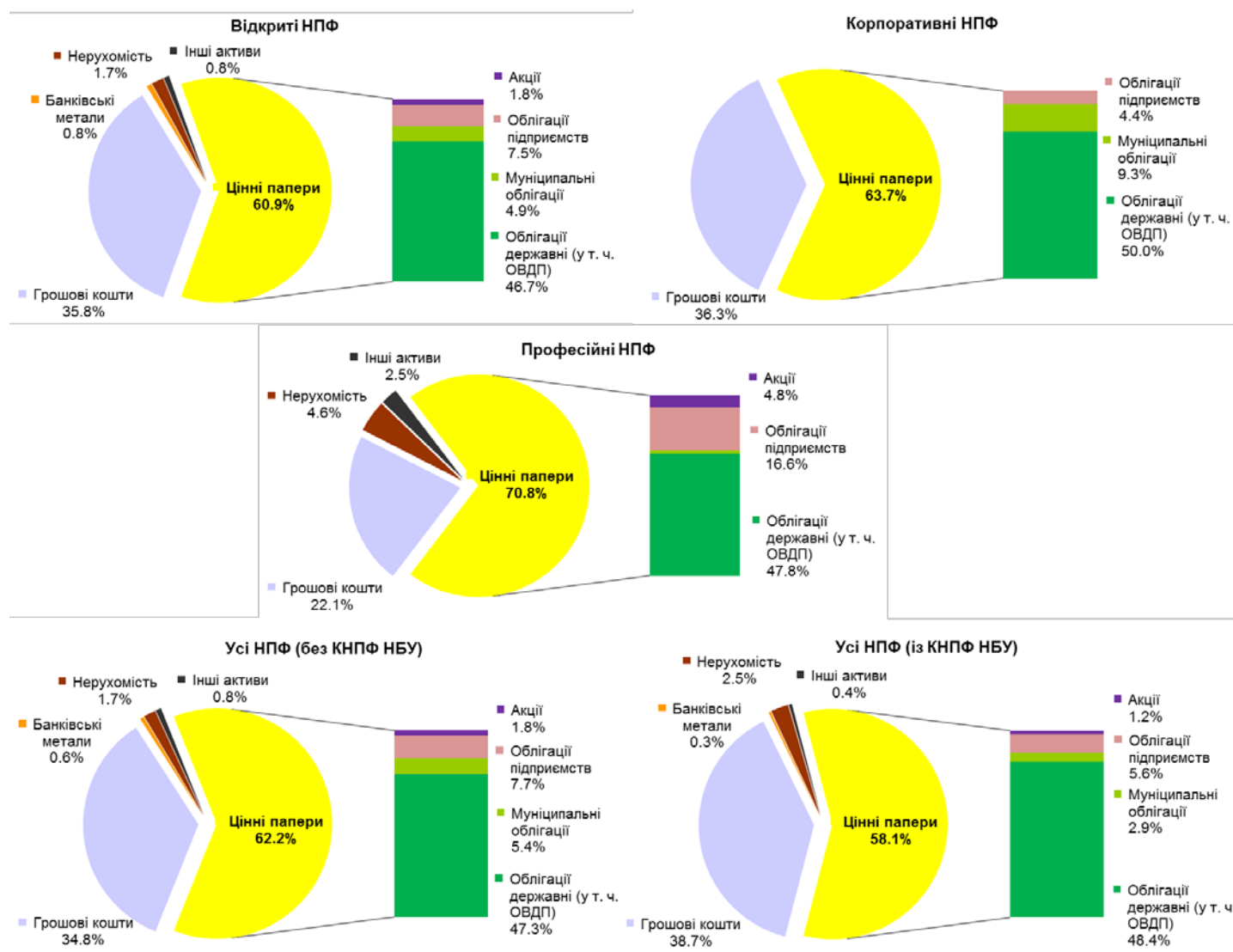

Рис. 5. Структура активів НПФ у розрізі видів фондів станом на 31.12.2020 р.

Грошові кошти, зокрема депозити, у банках упродовж 2020 року залишалися другою найбільшою складовою усіх секторів НПФ в управлінні.

За секторами НПФ, у відкритих фондах готівка, поточні рахунки та депозити у жовтні-грудні скоротилися на 8.4% (за весь 2020 рік – зросли на 6.1%). Тож у грудні вони становили 35.8% в активах сектору, після 39.3% у вересні й 41.4% на початку року.

У корпоративних НПФ обсяг грошей збільшився за 4-й квартал на 0.8%, але за весь 2020 рік – скоротився на 14.8%. Вага готівки й депозитів у цих фондах, відповідно, впала з 48.9% на початку року – проте дещо піднялася з 36.1% у вересні – до 36.3% у грудні.

У професійних НПФ обсяг коштів у банках як у 4-му кварталі, так і за весь 2020 рік, зменшився – на 10.3% та на 7.4% відповідно. Врешті, частка грошей в активах цього сектору скоротилася з 25.6%

його пенсійних активів на початку року та 24.9% у вересні до 22.1% у грудні.

Нерухомість упродовж 2020 року, як і раніше, мали в активах тільки відкриті та професійні НПФ. Її сукупна вартість змінилася знову тільки в активах перших: -7.8% за 4-й квартал та -7.4% за рік (після +10.7% у 2019-му). Відповідно, частка нерухомості у відкритих фондах зменшилася з 2.3% на початку року і 1.9% у вересні до 1.7% у грудні; у професійних – із 5.3% та 4.7% до 4.6% відповідно.

Банківські метали на 31.12.2020, як і раніше, були в активах тільки відкритих НПФ в управлінні. Зниження ціни золота на 0.4% за 4-й квартал і зменшення його вартості в активах цих фондів на 0.3% практично не вплинуло на його частку в них (0.8%). А от здорожчання золота на 48.4% за весь 2020 рік сприяло збільшенню сукупної вартості вкладень у нього в активах сектору у 2.2 раза, що розширило його частку удвічі за цей час.

3. Результати діяльності з адміністрування НПФ

За 4-й квартал 2020 року 17 адміністраторів подали до УАІБ дані щодо 54-х пенсійних фондів, що становили 96% усіх НПФ, які адмініструються членами Асоціації (та 92% усіх НПФ в управлінні членів УАІБ). Вони мали близько 99% активів усіх НПФ в управлінні КУА. **Кількість учасників** цих

НПФ на кінець вересня налічувала **733.6 тис. осіб**. Із них 57.0% становили чоловіки, 43.0% – жінки. Найбільшими підкатегоріями були особи у віці від 25 до 50 років у кожній групі, які разом становили понад 59% усіх учасників НПФ (рис. 5).

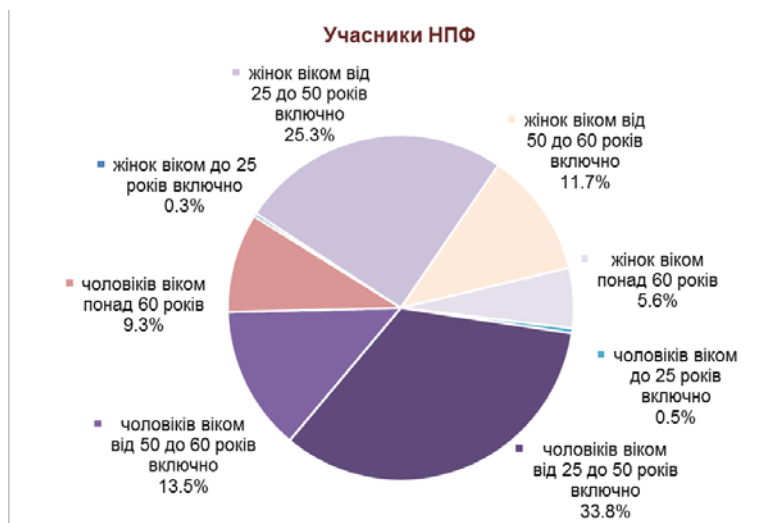

Рис. 5. Роподіл кількості учасників НПФ за статтю та віком станом на 31.12.2020 р.

Кількість вкладників НПФ, що відзвітували за квартал, на кінець 2020 року становила **67.8 тис. осіб**, причому за жовтень-грудень вкладників-фізичних осіб побільшало на 3.1 тис. осіб. Станом на 31.12.2020 майже 99% вкладників цих фондів –

фізичні особи, із якими укладено 92.6% усіх пенсійних контрактів, або 68.2 тис. шт (рис. 6). Загальна кількість пенсійних контрактів цих фондів на кінець 2020 року досягла 73.6 тис. шт.

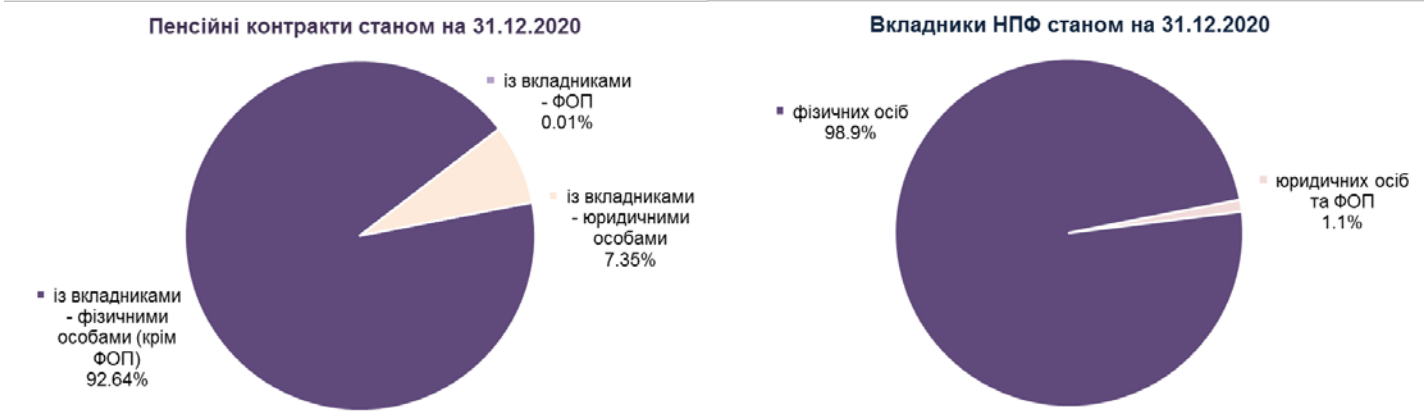

Рис. 6. Розподіл кількості вкладників НПФ та укладених пенсійних контрактів за категоріями станом на 31.12.2020 р.

Пенсійні внески за 4-й квартал 2020 року зазначені вище 54 НПФ отримали на загальну суму **122.7 млн грн**. Із них 55.6% надійшли від чоловіків, 44.4% – від жінок, а найбільші дві підкатегорії з обох

груп (25-50 років) забезпечили понад 76% квартальних внесків (рис. 7).

Станом на 31.12.2020, ці фонди отримали **1 359 млн грн** пенсійних внесків, із яких майже 60% припало на юридичних осіб.

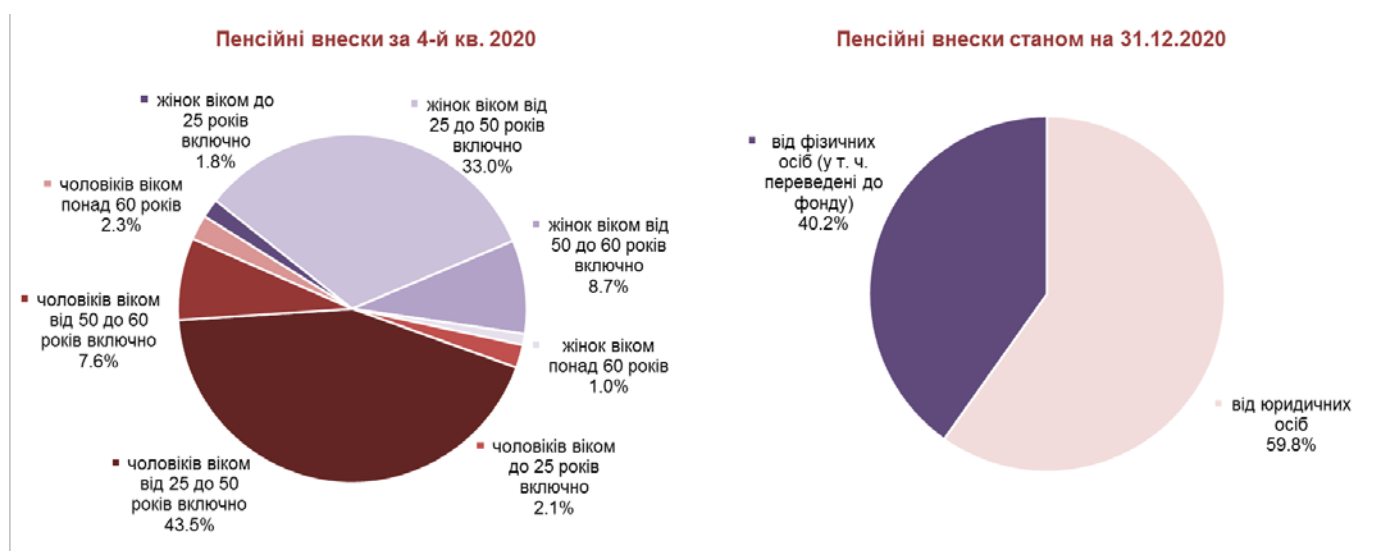

Рис. 7. Пенсійні внески до НПФ за 4-й квартал 2020 року і станом на 31.12.2020 р.

Пенсійні виплати із проаналізованих 54-х НПФ за 4-й квартал 2020 року становили **49.3 млн грн**. Із них одноразових виплат було 53.9%, на

визначений строк – 15.4%, а 30.6% – це перерахування до банків, страховиків або інших НПФ (рис. 8).

Станом на 31.12.2020, зазначені фонди виплатили **485 млн грн**, із яких майже 70% були

одноразовими, 15.4% – на визначений строк, а решта 15% становили перерахування до інших фінустанов.

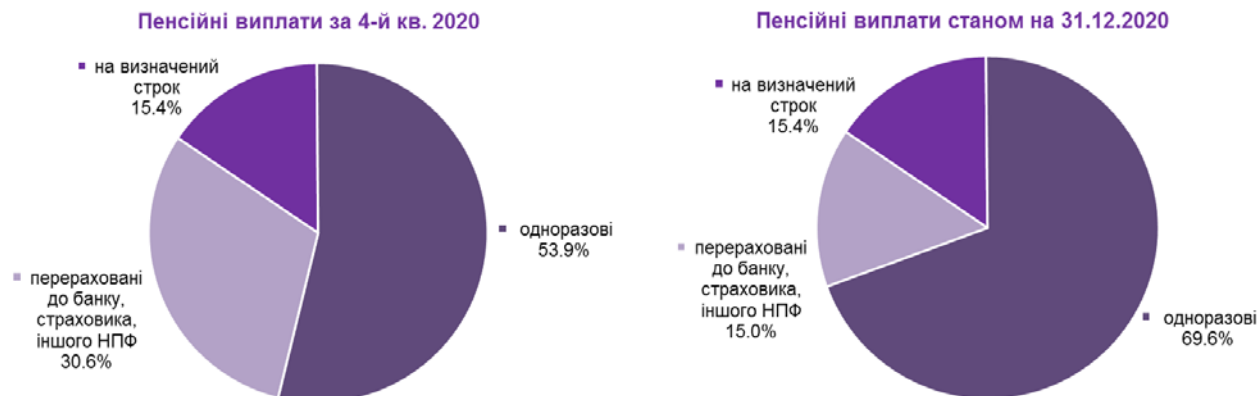

Рис. 8. Пенсійні виплати з НПФ за 4-й квартал 2020 року і станом на 31.12.2020 р.

Загальна сума пенсійних коштів на індивідуальних пенсійних рахунках учасників, тобто чисті активи 54-х НПФ в адмініструванні членів УАІБ, що відзвітували й мали 99% активів усіх НПФ в управлінні КУА на кінець 2020 року, становила 1 914 млн грн.

Сума прибутку від інвестування їхніх активів станом на 31 грудня зросла до 1 040 млн грн за весь період їхньої діяльності.

Згідно з Інформацією про стан і розвиток недержавного пенсійного забезпечення України

станом на 31.12.2020³, де опубліковано у тому числі дані НКЦПФР, розраховані нею за рішенням №756 від 08.12.2020⁴, **середньозважений показник зміни чистої вартості одиниці пенсійних активів за 2020 рік становив +11.4%** (після 15.1% за рік станом на 30.09.2020).

Інформацію про динаміку представлених вище показників діяльності НПФ в адмініструванні членів УАІБ Асоціація включатиме до своїх аналітичних оглядів за наступні періоди – у міру накопичення відповідних даних.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- [Ринок у цифрах](#)
- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)

³ https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/npf_4_kv-2020.doc

⁴ <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=11326884>